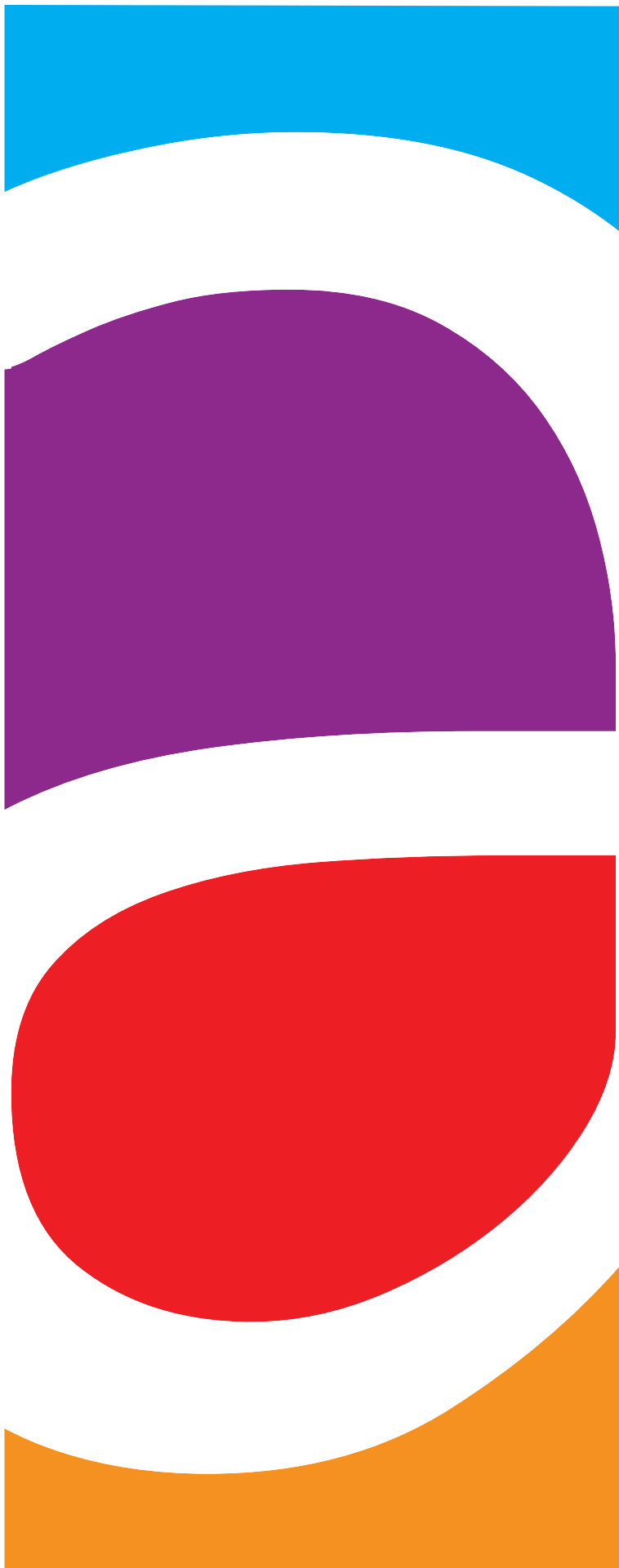

AKILLI İÇERİK OLMADAN;

AKILLI TAHTA,

TEKNOLOJİK BİR TAHTA

OLMAKTAN

ÖTEYE GEÇEMEZ..!

a akıllı ders defteri
akıllı tahta içeriği

ELFi YAYINCILIK
Elmas Fikirler

YAYIN KURULU

Hazırlayanlar

Cumali SEVİNÇ, Faruk MİRZA

YAYINA HAZIRLAYANLAR KURULU

Kurumsal Yayınlar Yönetmeni

Saime YILDIRIM

Kurumsal Yayınlar Birimi – Dizgi & Grafik

Mustafa Burak SANK & Ezgi GÜLER & Meltem TEMEL

Sumru ALMACAK & Gamze KAYA & Pınar KORKMAZ

Yasin ÇELEBİ & Reyhan KARAHASANOĞLU

Baskı - Cilt

Neşe Matbaacılık Yayıncılık Sanayi ve Tic. A.Ş.

Adres:Akçaburgaz Mh. Mehmet Deniz Kopuz Sk. No:17

3.Bodrum Esenyurt / İSTANBUL

Yayıncı Sertifika No: 32077

Matbaa Sertifika No: 22861

ISBN: 978-605-9213-21-9

İstanbul – 2015

Bu eserin her hakkı saklı olup tüm hakları Elfi Yayıncılık'a aittir. Kısmi de olsa alıntı yapılamaz, metin ve soruları aynen değiştirilerek elektronik, mekanik, fotokopi ya da başka bir sistemle çoğaltılamaz, depolanamaz.

Copyright © Tüm Hakları Saklıdır.

9.SINIF

COĞRAFYA

AKILLI DERS DEFTERİ

Defterlerimizi Tanıyalım

Neler Öğreneceğim?

Ünite konularının belirtilerek soru tarzında öğrencinin ilgisini çekecek şekilde yazıldığı bölümdür.

Örnek

Konu ile ilgili verilen örnekler bölümüdür.

Dikkat

Konu ile ilgili dikkat edilmesi gereken, uyarılar, notlar vb.

Notlarım

Öğrencinin akıllı defter üzerinde not tutması için ayrılan bölümlerdir.

Çöz Öğren

Derste işlenen konuların öğrenilip pekiştirilmesi için öğrencilerin çözeceği açık uçlu veya çoktan seçmeli sorulardır.

Haydi Sen Yap

Derste işlenen konular ile ilgili öğrencilerin bireysel, arkadaşlarıyla veya ailesiyle birlikte gerçekleştirebileceği ders dışı müze önerisi, roman tavsiyesi, atölye çalışması, bilimsel çalışmalar, vb. içeriklerin yer aldığı hareketli kutudur.

Defterlerimizi Tanıyalım

Bunları Biliyor Musun?

Konu ile ilişkili gerçek hayattan merak uyandıracak ilginç bilgiler bölümüdür.

Etkinlik Sayfam

Ders esnasında öğrencilerin bireysel veya grupta çalışacağı konu ile ilgili üst düzey düşünme becerileri kazandıran çalışma sayfasıdır.

Ne Kadar Öğrendim?

İlgili ünitedeki bölümleri veya konuları öğrencinin ne kadar öğrendiğini test edecek açık uçlu ve çoktan seçmeli sorulardan oluşan bölümdür.

Biraz Ara Verelim

Konu ile ilgili oyun, bulmaca, zeka soruları vb. eğlence köşeleridir. Ünite sonunda veya konu aralarında olabilir.

Ünite Özetim

Ünitenin sonunda yer alan üniteyi özetleyen kavram ağlarıdır.

Ünite Değerlendirme

Ünite sonunda ilgili üniteye tüm bölümleri ve konu / kavramları içerecek şekilde klasik ve / veya test türündeki soruları içeren bölümdür.

İÇİNDEKİLER

1. ÜNİTE : DOĞA VE İNSAN

Doğal Unsurlar	10
Canlılar	10
Muhteşem Dörtlü	11
Coğrafyanın Bölümleri	12
Ne Kadar Öğrendim	13
Ünite Özetim	14
Ünite Değerlendirme	15

2. ÜNİTE : HARİTA BİLGİSİ

Coğrafi Rehberim Haritalar	22
Haritaların Sınıflandırılması	24
Projeksiyon Tipleri	27
Haritalarda Yolculuk	28
Haritalarda Yer Şekillerini Gösterme Yöntemleri	30
Arazi Rehberimiz: İzohipsler	32
Ne Kadar Öğrendim	36
Profil Çıkarma	40
Eğimin Hesaplanması	40
Paralel ve Meridyenler	41
Enlem	42
Boylam	45
Ne Kadar Öğrendim	51
Ünite Özetim	52
Ünite Değerlendirme	53

3. ÜNİTE : YERKÜRENİN ŞEKLİ VE HAREKETLERİ

Yerkürenin Şekli	62
Yerkürenin Hareketleri	64
Ne Kadar Öğrendim	69
Mevsimler ve Oluşumu	70
İklim Kuşakları	72
Ne Kadar Öğrendim	73
Ünite Özetim	75
Ünite Değerlendirme	76

İÇİNDEKİLER

4. ÜNİTE : İKLİM BİLGİSİ

Şeffaf Küre: Atmosfer	84
İklim Elemanları	87
Sıcaklık	87
Ne Kadar Öğrendim	94
Basınç ve Rüzgarlar	95
Ne Kadar Öğrendim	104
Nem ve Yağış	105
Ne Kadar Öğrendim	113
Büyük İklim Tipleri (Makro İklimler)	114
Ne Kadar Öğrendim	120
Ünite Özetim	122
Ünite Değerlendirme	123

5. ÜNİTE : YERİN ŞEKİLLENMESİ

Yerin Yapısı ve Oluşum Süreci	130
Jeolojik Devirler	133
İç Kuvvetler	134
Orojenez (Dağ Oluşumu)	134
Epirojenez (Kıta Oluşumu)	135
Volkanizma	136
Depremler (Seizma)	138
Ne Kadar Öğrendim	140
Güneşten Gelen Güç: Dış Kuvvetler	141
Rüzgarlar ve Oluşturdukları Şekiller	141
Ne Kadar Öğrendim	143
Akarsular	144
Ne Kadar Öğrendim	152
Karstik Şekiller	153
Ne Kadar Öğrendim	156
Buzullar	157
Dalga ve Akıntıların Oluşturduğu Şekiller	159
Ne Kadar Öğrendim	161
Heyelan (Toprak Kayması)	162
Erozyon (Toprak Süprülmesi)	162
Ne Kadar Öğrendim	163
Kıyı Tipleri ve Oluşum Süreci	164
Ne Kadar Öğrendim	167
Ünite Özetim	171
Ünite Değerlendirme	172

İÇİNDEKİLER

6. ÜNİTE : BEŞERİ YAPI

Beşeri Coğrafya	180
İlk Yerleşmeler ve Değişim	181
Doku ve Tipleri	185
Ne Kadar Öğrendim	189
Ünite Özetim	190
Ünite Değerlendirme	191

7. ÜNİTE : YAŞADIĞIM YERDEN ÜLKEME

Coğrafi Konum	196
Yaşadığım Yerden Ülkeme	196
Ne Kadar Öğrendim	199
Ünite Özetim	200
Ünite Değerlendirme	201

8. ÜNİTE : BÖLGELER VE ÜLKELER

Ortak Payda: Bölge	204
Doğal (Fiziki) Özelliklerine Göre Bölgeler	204
Beşeri Özelliklerine Göre Bölgeler	205
Ekonomik Özelliklerine Göre Bölgeler	207
Ne Kadar Öğrendim	210
Ünite Özetim	211
Ünite Değerlendirme	213

9. ÜNİTE : İNSAN VE ÇEVRE

Doğadan Nasıl Yararlanıyoruz?	216
Doğanın Emrinde miyiz?	216
Ne Kadar Öğrendim	217
Ünite Özetim	218
Ünite Değerlendirme	219
Haritalar	225

Ünite 1

DOĞA VE İNSAN

Neler Öğreneceğim?

1. Coğrafya
2. Fiziki Coğrafya
3. Doğa
4. Doğal Ortam

Doğa ve İnsan

Doğal Unsurlar

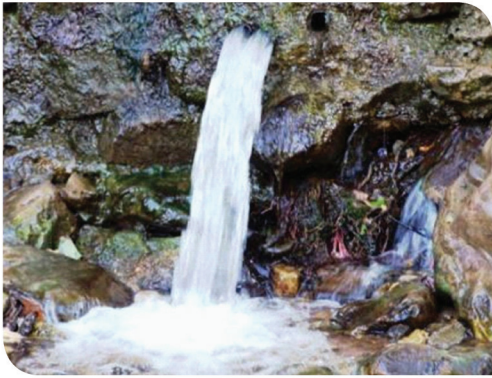
Yer Şekilleri

İklim

Yeraltı ve Yerüstü Suları

Notlarım

Canlılar

İnsanların beslenmesine, giyinmesine ve barınma şekillerine baktığımızda, yeryüzünün değişik yerlerinde çok büyük farklılıklar olduğunu görürüz. Bu farklılığın temel sebebi doğal çevrenin insana sunduğu imkânlardır.

Eskimolar (Alaska)

Lesedi kabilesi
(Güney Afrika)

• Uzakdoğu'da temel besin maddesi neden pirinçtir?

Doğal unsurlar insanların karakterlerinin oluşumunda da etkilidir. Dünyada dört mevsimin yaşandığı yerlerde insan kışın soğukla, yazın sıcakla mücadele etmek, kış mevsimi için yiyecek hazırlamak mecburiyetindedir. Bu faaliyetler, bu yerlerde yaşayan insanların mücadeleci bir karakter kazanmalarını sağlamıştır. Sürekli yaz mevsiminin yaşandığı ekvator ve çevresindeki yerler ile uzun kış mevsimlerinin yaşandığı kutuplara yakın yerlerde insanın doğa ile mücadelesi de farklılık gösterir.

Örnek

Doğal ve beşerî unsurlar birbirleriyle karşılıklı etkileşim içindedir. Aşağıdaki durumlardan hangisinin beşerî faaliyetler üzerindeki olumsuz etkisi diğerlerinden daha fazladır?

- A) İtalya'da Etna Yanardağı çevresinde toprakların geçirimli olması sonucu tarımsal ürün çeşitliliğinin azalması
- B) Şiddetli lodos nedeniyle Çanakkale Boğazı'nda deniz ulaşımının aksamasının
- C) İzlanda'da meydana gelen volkanik patlamalar sonucu küf ve toz bulutlarının hava trafiğini etkilemesinin
- D) Konya Havzası'nda obrukların oluşumu sonucu tarım alanlarının zarar görmesinin
- E) Antalya kıyılarında dalga aşındırması sonucu falezlerin gerilemesinin

Çözüm; İzlanda'da meydana gelen volkanik patlama sonucunda atmosfere karışan kül ve tozlar, hava trafiğinin yoğun olduğu Avrupa'da yüzlerce uçak seferinin iptal edilmesine neden olmuştur.

Cevap C

Notlarım

Muhteşem Dörtlü

Dünya'mızı oluşturan dört temel doğal ortam bulunmaktadır.

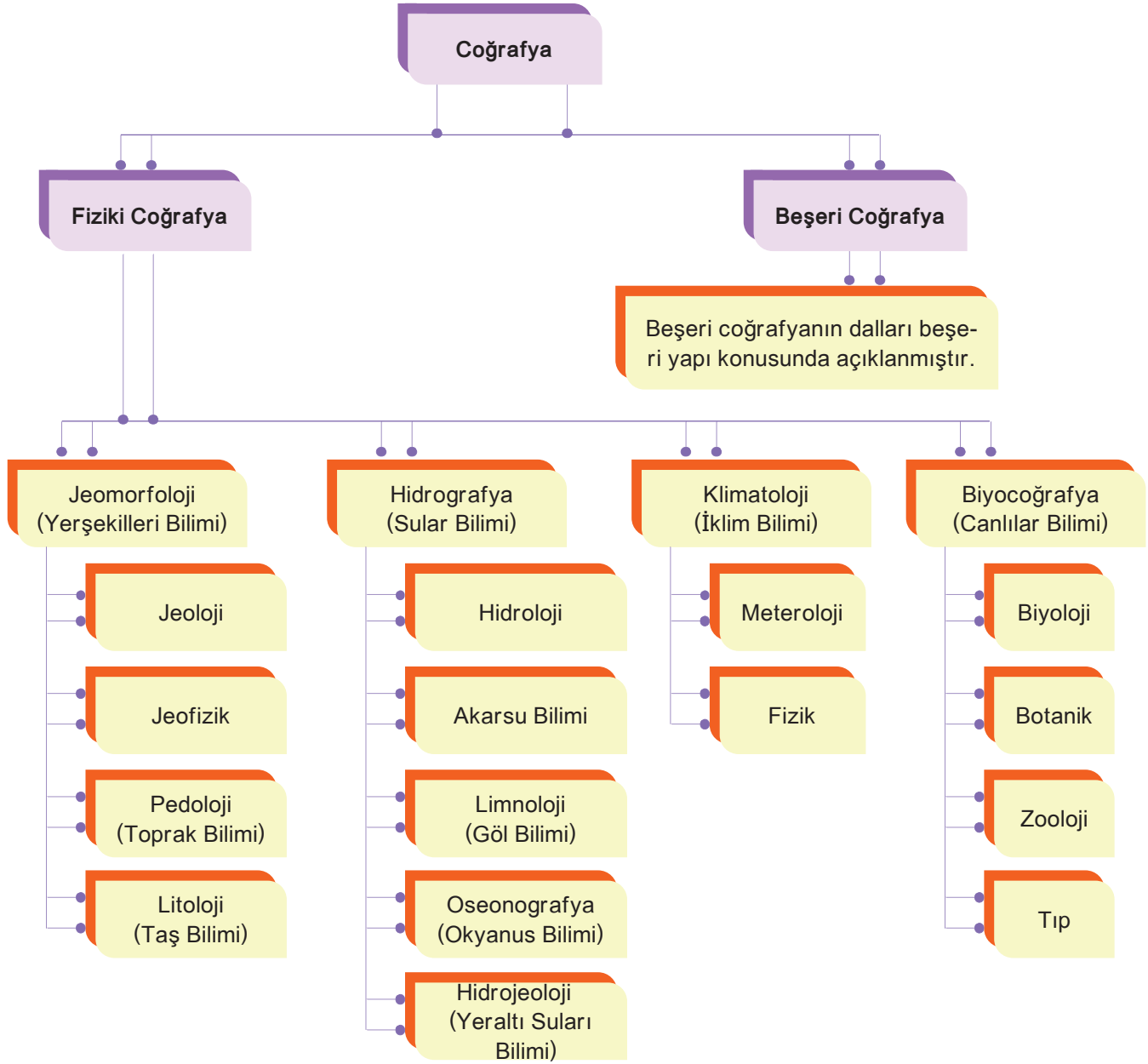
Bunlar;

Biyosfer: (Canlı Küre)

Atmosfer: (Hava Küre)

Hidrosfer: (Su Küre)

Litosfer: (Taş Küre)

• Matematik Coğrafya:

• Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) :

Notlarım

Ne Kadar Öğrendim?

1. Aşağıda verilen tabloda boş bırakılan yerlere coğrafyanın başlıca bölümlerini yazınız.

Coğrafya	
Fiziki Coğrafya	
Beşeri ve Ekonomik Coğrafya	
Doğal Olayların Gösteriminde Yardımcı Olan Alanlar	

2. Anadolu Yarımadası 3. zamanın sonu 4. zamanın başında oluşumunu tamamlamıştır. (I) Bu dönemlerde zengin yer altı kaynaklarından olan petrol, doğalgaz, bor, tuz yatakları oluşmuştur. (II) Bu madenler ülkemizin çeşitli bölgelerine yayılmıştır. (III) Petrol, özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesinde çıkarılmaktadır. (IV) Ancak teknik ve maddi yetersizliklerden dolayı bu kaynaklardan yeterince yararlanılamamaktadır. (V)

Yukarıdaki metinde coğrafyanın dağılışı hangi maddelerde verilmiştir?

- A) I - II B) I - III C) II - III
D) III - IV E) IV - V

3. Aşağıdakilerden hangisi doğal unsurlardan biri değildir?

- A) Dağlar
B) İklim özellikleri
C) Toprak özellikleri
D) Akarsular
E) Nüfus miktarı

4. Aşağıda verilen terimleri kısaca tanımlayınız.

• Atmosfer :

• Hidrosfer :

• Litosfer :

• Biyosfer :

5. Aşağıdakilerden hangisi coğrafyanın beşeri unsurlarından biri değildir?

- A) Ulaşım sistemleri
B) Sanayi tesisleri
C) Bitki örtüsü
D) Meskenler
E) Park alanları

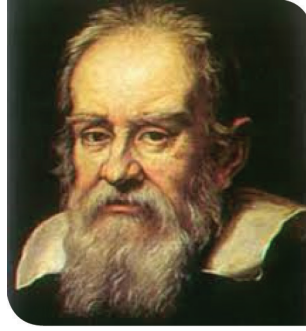

Ünite Özetim

1. Doğada kendiliğinden oluşan unsurlara DOĞAL UNSUR, oluşumu üzerinde insanların etkili olduğu unsurlara BEŞERİ UNSUR denir.
2. Dağılışı ilkesi coğrafya bilimine özgü bir ilkedir.
3. Muhteşem dörtlü hava küre(atmosfer),su küre (hidrosfer),taş küre (litosfer) ve canlı küre (biyosfer) den oluşmaktadır.
4. Coğrafya bilimi genel olarak Fiziki Coğrafya ve Beşeri Coğrafya'dan oluşmaktadır.

Coğrafya Tarihi

Galileo Galilei

Galileo 15 Şubat 1564'te İtalya'nın Pisa şehrinde doğdu. Döneminin tanınmış müzisyenlerinden Vincenz Galilei'nin oğlu olan Galileo, ilk tahsilini Floransa'da yaptı. Babası kendi matematik uğraşısı nedeniyle varlığının çoğunu kaybetmişti ve Galileo'u matematikten uzak tutmaya çalışıyor, bir hekim olmasını istiyordu. Galileo'nun müzisyenlik ve ressamlığa oldukça ilgisi vardı ama babasının isteğine uyararak Pisa Üniversitesi'nde tıp okumaya karar verdi. Babasının bir arkadaşı olan matematik öğretmeni Ricci, Galileo'yu oldukça etkiledi ve Galileo babasının karşı çıkmasına rağmen özel matematik dersleri almaya başladı. Bu derslerde Arşimed'in çalışmalarını öğrendi.

Galileo deneylerinin ilkinin 17 yaşında tıp öğrencisiyken gerçekleştirmiştir. Kilise avizelerinin rüzgâr ile salınmasını inceleyen Galileo, rüzgârın sertliğine göre açının değiştiğini fakat salınım zamanının değişmediğini fark etti. Bu gözlemini evde iki sarkaç oluşturarak denemiş, aynı sonucu almıştır. 16. yüzyılda Polonyalı Copernicus, Güneş merkezli kendi evren modelini geliştirmişti. Copernicus, Galileo'nun doğumundan 21 yıl önce ölmüştü. Galileo dünyanın güneşin etrafında döndüğü yönündeki Copernicus kuramını destekliyordu ve bu kilisenin büyük tepkisini çekmişti. Kilise bu teorisinin Kutsal Kitap'ta Yeşu'nun Güneş'e hareket etmeme emri vermesine ters düştüğünü düşünüyordu. Galileo Roma'da Engizisyon mahkemesi önünde sorguya çekildi. Engizisyon toplandı ve sonunda Galileo'nun teorisinin asılsız ve dine aykırı olduğu kararını verdiler. 1616 yılında Galileo'nun bu kuramları desteklemesi ve öğretmesi kilise tarafından yasaklandı. Galileo idam edilirken söylediğini inkâr etmesi şartıyla idamının iptali belirtilirken Galileo "Görmedim, Duymadım ve Bilmiyorum" diyerek kendini idam sehпасından kurtarmıştır.

Ünite Değerlendirme

1. Aşağıdakilerden hangisi doğal unsurlardan değildir?

- A) Bitki örtüsü
- B) Toprak
- C) Sanayi ürünleri
- D) İklim
- E) Akarsular

2. Coğrafya, yeryüzünde meydana gelen doğal olayların oluşlarını, oluş nedenlerini, özelliklerini, dağılışlarını, bunların insanlarla olan etkileşimini inceleyen ve sonuçlarını araştıran bilimdir. Her bilim, çalışmalarını kendine özgü metod ve ilkelere göre yapar. Yukarıdaki paragrafa göre aşağıdakilerden hangisi coğrafya biliminin ana ilkelerinden değildir?

- A) Karşılıklı ilgi ilkesi
- B) Nedensellik ilkesi
- C) Varsayım ilkesi
- D) Dağılış ilkesi
- E) Sebep - sonuç ilkesi

3. Fiziki, beşeri ve ekonomik olayların her birini yeryüzünün bütününde ayrı ayrı ele alır. Bu olayların oluş nedenlerini ve dağılışını inceler. Gözlem ve karşılaştırma yoluyla olayları ve konuları sınıflandırıp kurallara bağlar. Yukarıda özellikleri belirtilen coğrafyanın bölümü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Genel coğrafya
- B) Fiziki coğrafya
- C) Ekonomik coğrafya
- D) Yerel coğrafya
- E) Beşeri coğrafya

4. Coğrafya, konularını açıklarken çeşitli bilimlerden faydalanır. Aşağıdakilerden hangisi coğrafyanın faydalandığı bilimlerden biri değildir?

- A) Jeoloji
- B) Pedoloji
- C) Meteoroloji
- D) Hidroloji
- E) Klimatoloji

5. Geniş bir alanda ve uzun yıllar boyunca değişmeyen ortalama hava şartlarını inceleyen coğrafya bölümü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Meteoroloji
- B) Hidroloji
- C) Jeoloji
- D) Jeomorfoloji
- E) Klimatoloji

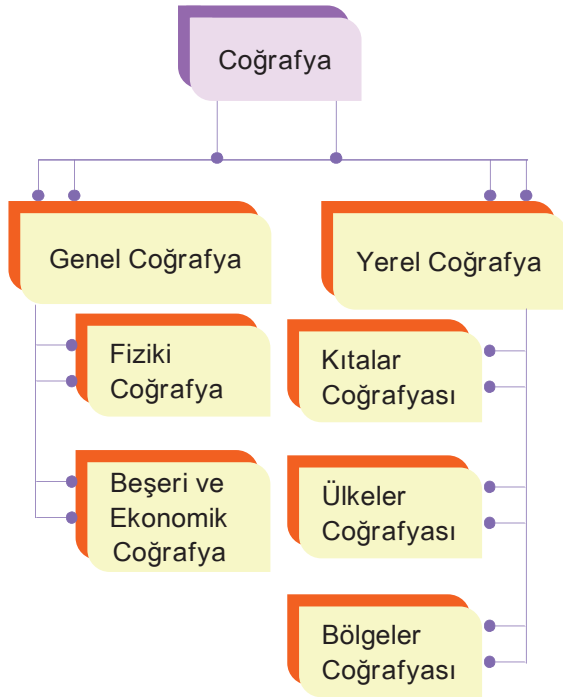
6. I. Kartografya - Harita bilimi
II. Jeoloji - Yerçekilleri bilimi
III. Astronomi - Uzay bilimi
IV. Hidroloji - Sular bilimi
V. Antropoloji - Nüfus bilimi
Yukarıda coğrafyanın yardımcı bilim dalları ve Türkçe karşılıkları verilmiştir. Bunlardan hangileri yanlış eşleştirilmiştir?

- A) IV ve V
- B) II ve V
- C) III ve IV
- D) IV ve V
- E) II ve III

7. I. Jeomorfoloji = Yer şekilleri bilimi
II. Klimatoloji = Sular coğrafyası
III. Biyocoğrafya = Canlılar coğrafyası
IV. Hidroğrafya = İklim bilimi
Yukarıdaki eşleştirmelerden hangi ikisinin yeri değiştirildiğinde yanlışlık ortadan kalkmış olur?

A) I ile II B) II ile III C) III ile IV
D) II ile IV E) I ile IV

8.

Yukarıda coğrafyanın bölümleri genel hatlarıyla gösterilmiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi genel coğrafyanın konuları içerisinde yer almaz?

- A) İklim Bilgisi
B) Nüfus Bilgisi
C) Sular Coğrafyası
D) Akdeniz Bölgesi'nin yağış özellikleri
E) Ekonomik Coğrafya

9. Aşağıda verilenlerden hangisi fiziki coğrafyanın inceleme alanına girmez?

- A) Türkiye'nin yüzey şekilleri
B) Akdeniz Bölgesi'nin akarsuları ve gölleri
C) Ankara'nın nüfus özellikleri
D) Denizli'nin yağış rejimi
E) Karadeniz Bölgesi'nin bitki örtüsü

10. İnsanın son yıllarda doğa üzerindeki baskısının artmasında;

- I. hızlı nüfus artışı
II. iklim koşulları
III. sanayi ve teknolojiye gelişmeler
IV. yer şekilleri

Özelliklerinden hangileri başlıca etmenlerdir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

11. Yıl boyunca düşük sıcaklıkların seyrettiği kutup çevrelerinde yaşayan insanların aşağıdaki etkinliklerinden hangisinin doğal sistemlerin etkisiyle ortaya çıktığı ileri sürülemez?

- A) Buzdan evlerden yaşamaları
B) Kültür bitkilerinin yetiştirilmemesi
C) Kalın kürklü kıyafetler giyinmeleri
D) Avlanmada ateşli silahların kullanılması
E) Beslenmede balık ve et ürünlerinin yaygın olması

Ünite Değerlendirme

1. Aşağıda çeşitli doğal unsur ve doğal olaylardan bazıları verilerek bunlardan bir tanesinin insan yaşantısı üzerindeki etkisi açıklanmıştır. Siz de diğer doğal unsur ve doğal olayların insan yaşantısındaki etkilerini, günlük yaşantınızdan ve farklı kaynaklardan yararlanarak karşılarındaki boş bölümlere yazınız.

Doğal Unsurlar ve Doğal Olaylar	İnsan Hayatındaki Etkileri
Sıcaklık	Sıcaklığın çok yüksek ve çok düşük olduğu yerlerde yaşam zorlaşır. Belli dönemlerde görülen yüksek sıcaklıklar gerekli tedbirler alınmadığı takdirde insan sağlığını olumsuz yönde etkiler...
Kar	
Kayaçlar	
Toprak	
Akarsu	

2. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun ifadelerle tamamlayınız.

-,
ve doğayı oluşturan dört temel ortamı meydana getirir.
- Coğrafya'nın alt dalları; Doğal ortam ve.....
..... 'dır.
- İklim ve iklim elemanları 'nin konusudur.

3. İnsan bulunduğu doğal çevrenin bir parçasıdır ve doğal çevreyi oluşturan unsurlarla etkileşim içindedir.

Aşağıdakilerden hangisi insan - doğal çevre ilişkisine örnek teşkil etmez?

- A) Ova alanlarının tarım bölgesi olarak değerlendirilmesi
- B) Dünya nüfusunun önemli bir kısmının Orta Kuşak'ta yoğunlaşması
- C) Farklı mevsimlerde farklı giysilerin kullanılması
- D) Her geçen gün otomotiv sektöründe üretimin artması
- E) Kurak bölgelerde kerpiç konutların yaygın olması

4. İnsan etkisi olmaksızın ortaya çıkmış unsurlara doğal unsurlar denir.

Aşağıdakilerden hangisi doğal unsur olarak değerlendirilemez?

- A) Okyanuslar
- B) Orman alanları
- C) Madenler
- D) Karayolları
- E) Çöl bitkileri

5. Coğrafya bilimini diğer bilimlerden farklı kılan özellik neden – sonuç ilişkisinin yanında doğal ve beşeri olayların Dünya üzerinde yorumlanması farklılığıdır.

Coğrafyayı diğer bilimlerden farklı kılan bu özellik aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Nedensellik
C) Karşılaştırma
E) Sentez
B) Dağılışı
D) Etkileşim

6. Türkiye’de Karadeniz ve Akdeniz kıyılarında dağlar denize paralel uzanırken, Ege kıyılarında ise dağ sıraları denize dik uzanmaktadır.

Yukarıda verilen ifadeyi inceleyen coğrafya bölümü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Matematik Coğrafya
C) Jeomorfoloji
E) Hidroğrafya
B) Klimatoloji
D) Biocoğrafya

7. Bir bölgedeki sıcaklık, yağış ve basınç gibi hava olaylarının gösterdiği değişim coğrafyanın incelediği olaylar arasındadır.

Buna göre coğrafya bu araştırmaları yaparken aşağıdaki yardımcı bilim dallarından hangisinden yardım alır?

- A) Astronomi
C) Hidroloji
E) Botanik
B) Meteoroloji
D) Jeoloji

8. Litosfer, atmosfer ve hidrosferde canlıların yaşam alanı bulundukları sahalara biyosfer adı verilir. Biyosferde bitki ve hayvan türlerinin dağılışı etki eden coğrafi faktörleri inceleyen coğrafyanın alt bilim dalı biyocoğrafyadır.

Aşağıdakilerden hangisi biyocoğrafyanın araştırma sahasına girmez?

- A) Ormanlar
C) Manto ve çekirdek
E) Deniz ve okyanuslar
B) Dağlar ve vadiler
D) Akarsular ve göller

9. Aşağıdakilerden hangisi litosferi oluşturan unsurlardan biri değildir ?

- A) Dağlar
D) Ormanlar
B) Toprak
E) Ovalar ve platolar
C) Kayaçlar

10. Aşağıdakilerden hangisi hidrosferi oluşturan doğal ortamlardan biri değildir ?

- A) Göller
D) Kaynaklar
B) Magma
E) Deniz ve akarsular
C) Akarsular

Notlarım

Notlarım

Notlarım